

Kingswood College

AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL

GRAAD 9

VRAESTEL 1

JUNIE / JULIE 2013

TYD: 2 UUR

100 PUNTE

Eksaminator: Mnr. D. Koen

Moderators: Me. M. Muller

INSTRUKSIES

1. Hierdie vraestel bestaan uit **12** bladsye.
2. Lees die vraestel deur voor jy die vrae beantwoord.
3. Beantwoord alle vrae in **Afrikaans**.
4. Trek 'n kantlyn aan die **REGTERKANT** van elke antwoordblad.
5. Nommer jou antwoorde presies soos dit op die vraestel verskyn.
6. Skryf netjies en leesbaar.
7. Goeie taalgebruik en spelling sal in jou guns tel.
8. Sterkte en lekker skryf!

AFDELING A - Begriplees

VRAAG 1

Lees die volgende artikel aandagtig deur en beantwoord dan die vrae wat daarop volg in jou EIE woorde tensy anders gevra word.

Die wonderlike verhaal van Marco Polo

Byna sewehonderd jaar gelede is daar in die Italiaanse stad, Venesië, 'n seuntjie gebore wat later baie beroemd sou word. Sy naam was Marco Polo.

Marco se vader was 'n ryk koopman wat handel gedryf het met lande in Asië. Daar was destyds in Europa baie min bekend oor die lande in die Ooste; daarom het Marco Polo met groot belangstelling geluister na die verhale wat sy vader oor sy reise vertel het.

Toe hy sewentien jaar oud was, het hy sy vader en sy oom oor hoë berge en dorre woestyne op 'n reis na die Ooste vergesel. Die reis, wat drie jaar geduur het, is met kamele afgelê. In die Ooste is hulle vriendelik ontvang in die land waar Kublai Khan geheers het (die huidige China). Al drie het by laasgenoemde in diens getree en hom sewentien jaar lank so goed gedien dat die Oosterse heerser hulle met kosbare geskenke oorlaai en hulle by hulle vertrek met hul besittings en in groot hoeveelheid handelsware per skip tot in die Persiese Golf laat neem het. Marco Polo self kon die taal van Kublai Khan se mense vlot praat.

Vanaf die Persiese Golf het hulle oor land gereis na die Middellandse See en daarvandaan per skip na hul geboortestad, Venesië, wat hulle 25 jaar tevore verlaat het. Marco Polo is in 1324 op sewentigjarige ouderdom oorlede, maar voor sy dood het hy al sy wedervaringe op skrif gestel. Hierdie boek word vandag nog gretig gelees.

Bron: Van Heerden, P.W. 1987. *Afrikaans vir die Middelbare Skool Standerd 7*. Kaapstad: Via Afrika Uitgewers.

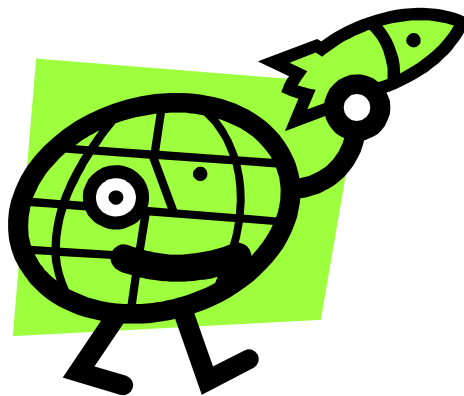
(Blaai asseblief om...)

- 1.1. Waarom het Marco Polo as jong seun baie in die Ooste belanggestel? (1)
- 1.2. Watter **taal** het Marco Polo tydens sy verblyf in die land van Kublai Khan leer praat? (1)
- 1.3. Verduidelik waarom die reise van die Polo-gesin so goed bekend is. (1)
- 1.4. Waarom, dink jy, het hulle die reis oor land met kamele afgelê? Verduidelik. (1)
- 1.5. Hoe het die Oosterse heerser vir hulle dankie gesê vir al hulle getroue diens aan hom? (1)
- 1.6. Hoe oud was Marco Polo toe hy sy pa en oom na die Ooste vergesel het? (1)
- 1.7. Hoe oud was hy toe hy uiteindelik weer in sy geboortestad aangekom het? (1)
- 1.8. In watter **stad** en **land** is Marco Polo gebore? (2)
- 1.9. Is die volgende stelling **WAAR** of **ONWAAR**? Haal 'n sin uit die teks aan om jou antwoord te motiveer. (2)

Marco Polo se reisjoernale word nie meer vandag deur baie mense gelees nie.

- 1.10. Watter bekende motorfabrikaat het een van hul modelle na Marco Polo vernoem? (1)
- 1.11. Haal **EEN WOORD** uit die tweede paragraaf aan wat dieselfde as “handelaar” beteken. (1)
- 1.12. In watter land was die Kublai Khan se koninkryk geleë? (1)
- 1.13. Hoe lank het die Polo's se reis na die Ooste geduur? (1)

[15]

(Blaai asseblief om...)

Vraag 2

Bestudeer die onderstaande paragraaf en beantwoord die daaropvolgende vrae.

CHOLERA: WAT OM TE DOEN

1. Een uit elke twee mense wat cholera kry en nie behandel word nie, sterf binne 'n dag. Aan die ander kant sterf net 1% van die mense wat die regte behandeling kry. Die goue reël is: gaan dadelik dokter toe.
2. Cholera begin met 'n skielike pynlose diarree wat soos ryswater lyk. Dit begin ongeveer 24 tot 72 uur na infeksie. Siekes word dors en kry spierkrampe omdat hulle vinnig baie water verloor. Hul oë sink in en hul vel kry plooië. Hulle moet baie vloeistof drink.
3. Cholera versprei in besmette water. Om jou teen hierdie siekte te beskerm, moet jy jou drinkwater kook of gebottelde water gebruik. Rou groente en vrugte wat nie in skoon water afgewas word nie, kan ook die siekte versprei.
4. 'n Pasiënt se diarree en vomering is hoogs aansteeklik. Maak alles met 'n Jik-oplossing skoon, sodat ander mense nie aansteek nie.

[Verwerk uit: Rooi Rose, Maart 2009]

2.1 *Elke mens wat cholera kry, sterf.*

2.1.1 Is die stelling hierbo **WAAR** of **ONWAAR**? (1)

2.1.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 2.1.1 deur uit die leesstuk aan te haal. (1)

2.2 Hoe lyk iemand wat cholera het? Noem **TWEE dinge**. (2)

2.3 Daar is cholera in die omgewing. Noem **DRIE dinge** wat jy sal doen sodat julle dit NIE kry NIE. (3)

2.4 Watter advies word gegee aan iemand wat cholera het en baie water verloor het? (1)

2.5 *Die diarree begin onmiddellik na die infeksie.*

2.5.1 Is die stelling hierbo **WAAR** of **ONWAAR**? (1)

2.5.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 2.5.1 deur uit die leesstuk aan te haal. (1)

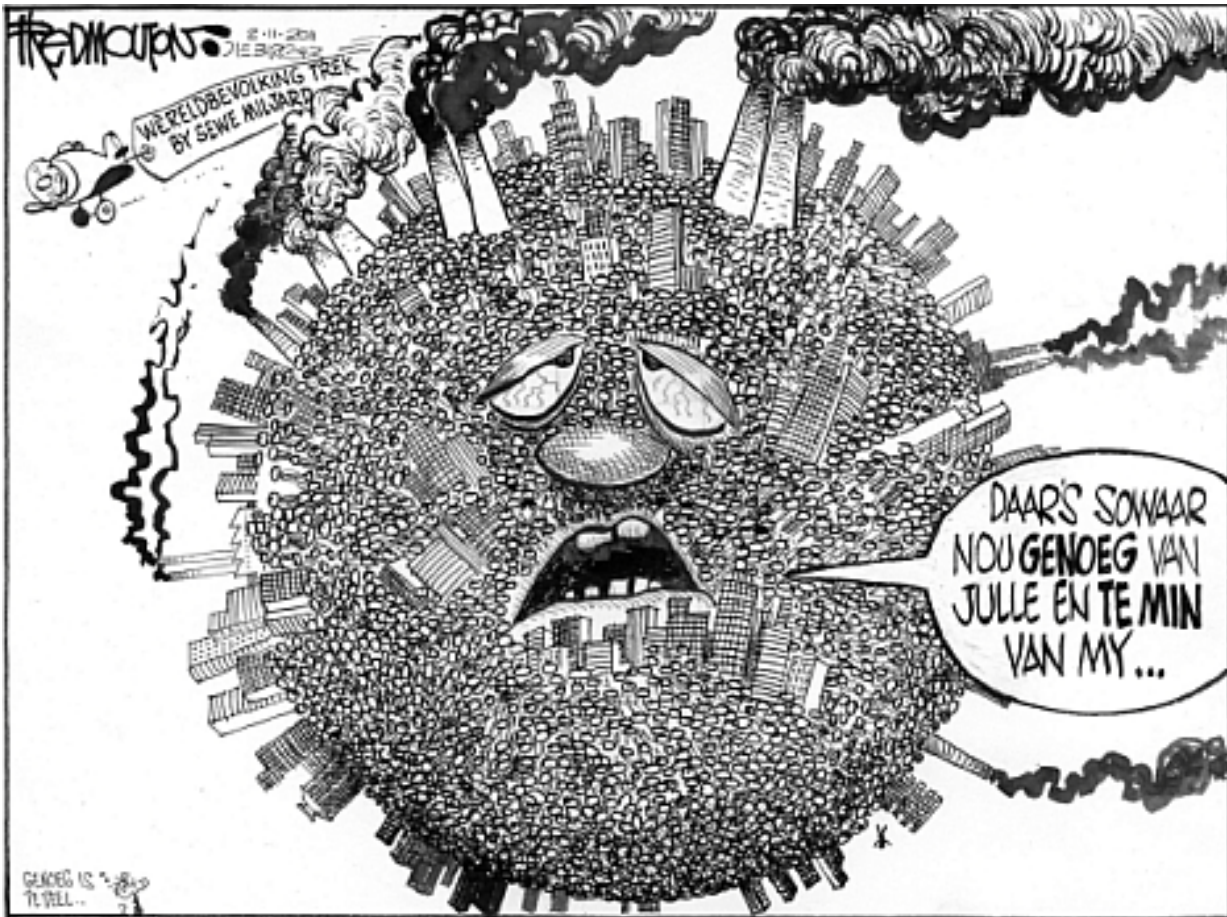
[10]

=====

(Blaai asseblief om...)

Vraag 3

Bestudeer die onderstaande strokiesprent deur Fred Mouton en beantwoord die daaropvolgende vrae. Volsinne word nie vereis nie.

[Die Burger, 2 November 2011]

- 3.1. Wat is die **tema** van hierdie strokiesprent? (1)
- 3.2. Waarom lyk die planeet so **moeg** en **ongelukkig**? Verduidelik. (2)
- 3.3. Waarna verwys die **swart wolke** in die strokiesprent? (1)
- 3.4. Wat bedoel die planeet wanneer hy sê dat “daar sowaar nou genoeg van julle en te min van my is”? (1)

[5]

TOTAAL AFDELING A: [30]

=====

(Blaai asseblief om...)

AFDELING B - Opsomming

Vraag 4

- Lees die onderstaande teks versigtig deur.
- **Identifiseer VYF maniere om beter vir die eksamen voor te berei.**
- Skryf die sinne neer deur dit van **1 tot 5 te nommer**.
(Byvoorbeeld: 1, 2, 3, 4, 5)
- Jou opsomming mag nie langer as **70 WOORDE** wees nie.
- Skryf jou totale aantal woorde aan die **EINDE** van jou opsomming neer.
- Gebruik dieselfde **OPSKRIF** as wat in die teks verskyn.
- Elke feit moet in **EEN VOLSIN** in jou **EIE WOORDE** neergeskryf word.

Maniere om beter vir die eksamen voor te berei

Dis amper weer tyd vir eksamen! By heelwat skole begin die groot gestres oor die **eksamen** al hoog loop.

Hier is **maniere** wat jou sal help om jou eksamen met **produktiwiteit, positiwiteit en uithouvermoë** te slaag.

1. Gee aandag in die klas

As jy vanjaar tot dusver in die skoolbanke geslaap het, kan jy gerus oplet in die laaste paar klasse van die kwartaal en let op watter werk hersien word. Die onnie gee dalk net wenke oor wat jy in die eksamen kan verwag.

2. Slaap genoeg

Om te leer, moet jy slaap, skryf prof. George Johnson. Hy haal navorsing aan wat Robert Stickgold gedoen het. Volgens Stickgold het die brein sowat ses uur se slaap nodig om nuwe kennis optimaal te benut. Om deurnag kennis in te “cram” gaan jou dus niks baat nie.

3. Bestuur jou tyd

Tydbestuur die wagwoord wees as jy studeer. Werk 'n realistiese rooster uit wat jy elke dag kan volg.

4. Eet slimkos

Kos speel 'n baie belangrike rol in toets- en eksamentyd. Gesond eet kan help om jou bui te verbeter. Bly ook in eksamentye weg van kitskos. Kitskos sal jou energievlakke laat daal en jou lus maak om te slaap. Eet eerder blokkies kaas, vrugte, neute en groente terwyl jy studeer.

5. Wikkel daai bene

Oefen, oefen, oefen! Gaan stap om die blok om suurstof deur jou are te laat borrel.

[Bron: *Jip*, 11 Mei 2010]

TOTAAL ADFELING B: [10]

(Blaai asseblief om...)

AFDELING C - Poësie

Vraag 5 - Gesiene gedig

Die volgende vrae is gebaseer op Ernst van Heerden se gedig, "Sirkus op die Karoodorp". Lees die gedig deur en beantwoord die vrae soos gevra word.

Sirkus op die Karoodorp

Groter as twee kerke
op ons dorpsmeent aangelê
is Pagel se sirkustent:
by stink gegrendelde dierehokke
kan ons die leeus se hap en grom betrag,
as bedeesde toekykere die olifante
hoor sketter aan hul kettings,

en sien hoe die skraal trapeesmeisie
haar hande doelbewus met wit bestryk
voor sy die dun koord voetjie-voel betree.

Maar vanoggend dui alle woelighede op vertrek:
die grootste tentballon het ingesak, is opgerol,
stringe reënboogliggies afgetakel,
die karavane krakend tot konvooi gedril;
algaande sal net 'n mishoop en 'n dwaalreuk oorbly
waar 'n dorpsbrak nog sal snuif en tjank.

Deur ons gesprekke loop fantasieë wild
en word ons vir 'n afgemete tyd
weer oerwoudjagter, temmer van gevaar,
en loper op 'n hoë garingdraad wat wieg.

Kortstondig
kon ons in 'n vertrapte lewe
gisteraand se blinknag
rugkriewelend herbeleef:
anderwêrelds, buitenissig en gewaag.

Uit: *Najaarswys*

5.1. Wie is die eienaar van die sirkus? (1)

5.2. Hoe weet ons dat die sirkustent baie groot is? Haal **TWEE WOORDE** uit die eerste strofe aan om te bewys dat die sirkustent baie groot is. (1)

(Blaai asseblief om...)

- 5.3. Na watter **TWEE diersoorte** word in die gedig verwys? (**Strofe een**) (2)
- 5.4. Verduidelik waarom die trapeesmeisie se hande “met wit bestryk” is. (2)
- 5.5. Haal ’n voorbeeld van **ALLITERASIE** uit die derde strofe aan. (1)
- 5.6. Haal **EEN woord** uit die gedig aan wat progressie aandui. (**Strofe drie**) (1)
- 5.7. Wie is die spreker in die gedig? (1)
- 5.8. **Waar** speel die gebeure rondom die sirkus af? (1)
- 5.9. Haal **EEN WOORD** uit die gedig aan wat daarop dui dat die spreker in ’n klein dorpie woon. (1)

[11]

=====

Vraag 6 – Ongesiene gedig

Lees die volgende gedig en beantwoord die daaropvolgende vrae soos versoek.

Lisa se klavier

Ek het ’n vriendin
ver by die blou see
teen die hang van Tafelberg
as die son sak
speel sy die mooiste melodieë

Haar vingers ken die pad
opgesluit in wit en swart
die klavier se grootste vreugde
hartseer en verlange
verstaan die hart se diepste smart

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

Lisa kan nie ophou as sy eers begin het nie
Sy laat my nooit huis toe loop
of afskeid neem
voor my laaste sigaret nie

(Blaai asseblief om...)

Ek staan op haar balkon
en drink haar appelkoostee
en kyk na Kaapstad in die nag
die liggies en die swart, swart see

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

En onder op die sypaadjie
sien ek die bergie en sy maat
gaan staan en opkyk
ver na bo
vanuit die vullis van Oranjestraat

Hulle ken al die klanke
wat uit haar woonstel stroom
lank na twaalf, met die deure oop
al *moan* die bure ook al hoe
word Lisa elke boemelaar se droom

Ja, die hele wêreld word stil
en luister in die donker uur
na die naggeluide
van Lisa se klavier

- **Koos A. Kombuis**

- 6.1. In watter stad woon Lisa? Haal **EEN WOORD** uit die **EERSTE** strofe aan om jou antwoord te motiveer. (2)
- 6.2. Waarna verwys die spreker met die woorde “wit en swart” in **strofe 2**? (1)
- 6.3. Wat word die strofes in ’n gedig of liriek genoem wat herhaal word? (1)
- 6.4. Noem twee dinge wat die spreker doen wanneer hy op Lisa se balkon staan. (**strofe 5**) (2)
- 6.5. Verduidelik waarna die woord “bergie” (**strofe 7**) verwys. (1)
- 6.6. Waarom kla die bure wanneer Lisa klavier speel? Verduidelik. (1)
- 6.7. Waarom word Lisa “elke boemelaar se droom”? Verduidelik. (**strofe 8**) (1)

[9]

TOTAAL AFDELING C: [20]

=====

(Blaai asseblief om...)

AFDELING D – Grammatika

Vraag 7 (Woordstrukture)

Lees die volgende paragraaf deur. Skryf slegs die **nommer** en die **KORREKTE WOORD** op jou antwoordblad neer. Korrekte **SPELLING** is 'n vereiste.

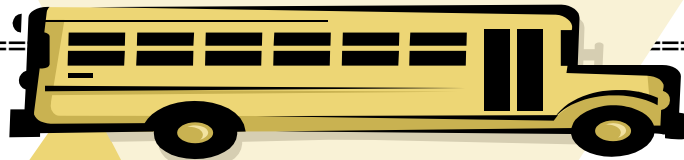
Kingswood College is tops!

Kingswood College is die **(7.1. goed)** skool in Grahamstad. Alhoewel ons in 'n klein **(7.2. dorp)** woon, is die skool relatief groot. Ons skooluniform lyk soms **(7.3. baie vaal)**, maar ons is baie trots op ons uniform.

Op Woensdae mag ons die *Peppergrove* inkopiesentrum besoek. Ons stap in groot **(7.4. groep)**, want meneer Schenck is **(7.5. baie bekommerd)** dat ons beroof sal word. Afrikastraat is een van die **(7.6. besig)** strate in die dorp. Daar is baie gate in al die **(7.7. pad)**. Ons neem soms baie **(7.8. foto)** wanneer ons in die strate stap of 'n partytjie bywoon.

Die laerskool is **(7.9. klein)** as die hoërskool. In die middag speel ons sport. In die somer word Grahamstad **(7.10. baie warm)** en het ons soms nie in die middag skool nie. Ons is baie gelukkig om leerders van Kingswood College te wees.

[10]

(Blaai asseblief om...)

Vraag 8 (Sinstrukture)

Herskryf die volgende sinne deur elke keer met die gegewe woord(e) te begin.

- 8.1. Cobus sê: “Ek is so gelukkig by Kingswood”.
Cobus sê dat... (2)
- 8.2. Nathan lui elke oggend die skoolklok om die leerlinge wakker te maak.
Die skoolklok... (2)
- 8.3. Sean sit somtyds in die Wiskundeles en slaap.
In die verlede... (2)
- 8.4. Danica eet elke dag slaai saam met haar middagete.
Nee, ... (1)
- 8.5. Paula vra: “Wanneer gaan julle op ’n uitstappie?”
Paula vra wanneer... (2)
- 8.6. Mitchell wil elke dag laat slaap.
Laas jaar... (1)
- 8.7. Thomas en Joshua swem elke middag in die skool se swembad.
Volgende jaar... (1)
- 8.8. Is julle ooit lus vir vis en skyfies op ’n Vrydag?
Nee, ... (2)
- 8.9. (Felix)(om vinnig te hardloop)(het)(hard)(ge oefen)(elke middag)
(op die atletiekbaan)
Verlede maand... (2)
- 8.10. Ntombikayise is die slimste meisie in graad nege. Sy werk baie hard. **(want)**(1)
- 8.11. Megan is verlief op Jimmy. Hy is die kaptein van die eerste rugbyspan.
(omdat) (1)
- 8.12. Die graad neges sal môre die Lebonesentrum besoek om die
kinders met hul leesvaardighede te help.
Die Lebonesentrum... (2)
- 8.13. Tyla hou van Netbal. Sy oefen elke dag na skool. **(dus)** (1)

[20]

=====

(Blaai asseblief om...)

Vraag 9 (Woordstrukture)

Lees die volgende paragraaf deur. Skryf slegs die **nommer** en die **KORREKTE WOORD** op jou antwoordblad neer. Korrekte **SPELLING** is 'n vereiste.

Afrikaans is tops!

Afrikaans word deur **(9.1. miljoen)** mense in **(9.2. S.A. – skryf voluit)** gepraat. Dit is die **(9.3. driede / derde / drieste)** mees gesproke taal in die land. Die taal word ook in **(9.4. Namibie / Namibië)** gepraat. Afrikaans is 'n baie **(9.5. goed / goeie / goede)** taal om te kan praat wanneer jy Nederland besoek. By Kingswood is daar twee **(9.6. meneer)** wat Afrikaans aanbied. **(9.7. Mej. – skryf voluit)** Muller is die enigste vroulike onderwyser wat Afrikaans by Kingswood aanbied. Afrikaans is een van ons land se **(9.8. elv / elfe / elf)** amptelike **(9.9. taal / talle / tale)**. Ons is **(9.10. baie verlief)** op Afrikaans!

[10]

TOTAAL AFDELING D: [40]

=====

GROOTTOTAAL: [100]

DIE EINDE!